

การพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการในเด็กปฐมวัย* DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP SKILLS FOR EARLY CHILDHOOD

อารีพร ภูคองสด¹, พรทิวา ชนะโยธา², อภัสรา ประชาโรจน์³
Areeporn Phukongsod¹, Porntiwa Chanayotha², Aphatsara Pracharot³
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี¹
Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University¹
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด²
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus²
โรงเรียนชุมชนบึงบา³
Chomchonbungba School³
Email : areeporn.p@lawasri.tru.ac.th

บทคัดย่อ

ทักษะพื้นฐานที่สำคัญของการเป็นผู้ประกอบการคือ การมีความคิดสร้างสรรค์และความคิดยืดหยุ่น เพื่อการสร้างสิ่งใหม่ๆที่ต่างไปจากเดิม มีเป้าหมาย มีความเพียร การยอมรับความสำเร็จ ความผิดพลาด และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาการปลูกฝังทักษะพื้นฐานที่สำคัญของการเป็นผู้ประกอบการให้กับเด็กจึงเป็นสิ่งที่ดี โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยที่เป็นวัยที่สมองเจริญเติบโต การส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ไม่ใช่แค่การที่เด็กเติบโตและสามารถสร้างธุรกิจของตัวเองได้ แต่ยังรวมไปถึงการเป็นผู้ที่สามารถมีทางเลือกในอาชีพ รู้เท่าทันโลกที่ไม่แน่นอน และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต การพัฒนาการเป็นผู้ประกอบการให้กับเด็กปฐมวัย สามารถในรูปแบบกิจกรรมได้หลากหลาย เช่น การเรียนการสอนแบบโครงการ (project approach)เป็นการศึกษาหาความรู้ อย่างลุ่มลึก เด็กได้พัฒนาการสื่อสาร แสดงความสามารถ ค้นหาทางแก้ปัญหา เสนอกระบวนการแก้ปัญหาที่คิดค้นขึ้น กิจกรรมทัศนศึกษาเด็กเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ เด็กจะจดจำจากประสบการณ์ รวมทั้งพัฒนาความคิดรวบยอดในเชิงบวกผ่านกิจกรรม กิจกรรมทำอาหาร (Cooking) เป็นกิจกรรมเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการในเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม กิจกรรมตลาดนัดอาชีพเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นมีจุดมุ่งหมายจำลองสถานการณ์เสมือนตลาดจริง เด็กจะทำหน้าที่เป็นผู้ขายและผู้ซื้อ จากการใช้เหรียญและธนบัตรของจริง กิจกรรมที่เด็กได้ลงมือกระทำด้วยตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อมเด็กเกิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ต่อไป

คำสำคัญ : พัฒนาทักษะ; ผู้ประกอบการ; เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

Basic skills in entrepreneurship are creativity and flexibility so as to make new things a different way with goals, perseverance, acceptance for success, disappointment, and problem-solving ability. Instilling basic skills in entrepreneurship in children is a good thing, especially in early childhood children, the age of the brain growth. Promoting entrepreneurship skills is not only the way children grow up and are able to create their own business but also the ability to make their own career choice, have literacy in the changing world, and getting ready to accept current and future changes. The development of entrepreneurship skills for early childhood can be implemented through various activities, such as the project approach to teaching and learning. It is a set of teaching strategies that enable teachers to guide students through in-depth studies. Children have a chance to develop their communication skills, express their abilities, find a way to solve a problem, present a process of how a problem is solved, field trip activities; children learn from practices. They remember from experiences they obtain including developing a positive concept through activities, cooking activity; an activity that enhances learning experiences and promotes holistic entrepreneurship skills, professional flea market activity; it is an activity established to simulate the real atmosphere of a market. Children are allowed to be buyers and sellers and learn how to use coins and bank notes. Activities that encourage children to practice by themselves, both directly and indirectly, shall generate entrepreneurship skills which can be used in their real life in the future.

Keywords : Development skills; Entrepreneurship; Early childhood children

1. บทนำ

ตั้งแต่โลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงและการผันแปรอย่างรวดเร็วของโลก หลายสิ่งหลายอย่างเกิดการเปลี่ยนแปลง ก่อเกิดนวัตกรรมทางเทคโนโลยีใหม่ๆ ขึ้นมากมาย ส่งผลให้สภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และการใช้ชีวิตที่ผู้คนคุ้นเคยเปลี่ยนไป การรับมือ และการปรับตัวใช้ชีวิตกับโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต้องเริ่มต้นจากวัยเด็ก ซึ่งเป็นช่วงแห่งการวางรากฐาน สามารถส่งเสริมทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในโลกที่ผันผวนแห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีคุณภาพ ปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า เทคโนโลยีสามารถทำสิ่งต่าง ๆ แทนคนได้มากขึ้น โดยไม่ต้องอาศัยแรงงานจากคน การปรับตัวและดำรงชีวิตบนโลกที่เทคโนโลยีอยู่รอบตัวนั้น ทักษะที่สำคัญที่จำเป็นเพื่อให้เท่าทันโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งนั่นก็คือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดยืดหยุ่น ที่เทคโนโลยี ไม่สามารถทำได้

ทักษะพื้นฐานที่สำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ คือ การมีความคิดสร้างสรรค์และความคิดยืดหยุ่น เพื่อการสร้างสิ่งใหม่ๆที่ต่างไปจากเดิม มีเป้าหมาย มีความเพียร การยอมรับความสำเร็จ ความผิดหวัง และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหา (สาคร กล้าหาญและคชา ศัยยกุล, 2563) จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในโลกที่ผันผวนแห่ง ศตวรรษที่ 21 การปลูกฝังทักษะพื้นฐานที่สำคัญของการเป็นผู้ประกอบการให้กับเด็กจึงเป็นสิ่งที่ดี โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยที่เป็นวัยที่สมองเจริญเติบโต การส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ไม่ใช่แค่การที่เด็กเติบโตและสามารถสร้างธุรกิจของตัวเองได้ แต่ยังรวมถึงการเป็นผู้ที่สามารถมีทางเลือกในอาชีพ รู้เท่าทันโลกที่ไม่แน่นอน และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต ในบทความนี้ผู้เขียนขอนำเสนอเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการในเด็กปฐมวัย

2. ความหมายของทักษะการเป็นผู้ประกอบการในเด็กปฐมวัย

การเป็นผู้ประกอบการ คือ ทักษะพื้นฐานในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และการค้นหาทรัพยากรเพื่อสร้างโอกาสแห่งความสำเร็จ หมายถึง ความสามารถในการสร้างบางสิ่งบางอย่างใหม่ที่แตกต่าง ผ่านความคิดสร้างสรรค์ เพื่อการสร้างโอกาส (Lizza and Siti, 2017) ในแง่หนึ่งการเรียนการสอนประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้ประกอบการรุ่นใหม่หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ทักษะส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดตั้งและจัดการองค์กร และทัศนคติของผู้ประกอบการ รู้จักใช้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการทำงาน และทางเลือกในอาชีพ (Vegard and Tuva, 2014)

การศึกษาการเป็นผู้ประกอบการ เด็กได้รับการฝึกฝนให้สามารถรับรู้ถึงศักยภาพของตนเอง บริหารเวลา สื่อสารควบคุมอารมณ์ได้ และมีความยืดหยุ่นในการเลือกและตัดสินใจ พ่อแม่ และครูสามารถปลูกฝังความเป็นผู้ประกอบการให้เด็กได้ตั้งแต่อายุยังน้อย ๆ การศึกษาความเป็นผู้ประกอบการโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กปฐมวัย ไม่ได้เป็นเพียงการสอนเด็ก ๆ เกี่ยวกับวิธีการทำธุรกิจหรือทำให้พวกเขาเป็นนักธุรกิจหรือผู้ประกอบการ แต่เป็นการฝึกฝนให้มีจิตใจที่เข้มแข็ง (Arminida and Maria Joao, 2011) เด็กก่อนวัยเรียนถือว่าเป็นวัยเริ่มต้นพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ และได้รับการพิจารณาว่าเป็นกลุ่มอายุที่เหมาะสมที่สุดในการปลูกฝังให้มีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการและนำแนวทางการเป็นผู้ประกอบการไปปรับใช้ได้ (Karin, 2015) โดยส่งเสริมทักษะพื้นฐานเหล่านี้ เช่น ให้เด็กได้รู้จักการมีเป้าหมาย ให้มีความรู้ทางการเงิน การยอมรับความล้มเหลว การแก้ปัญหาด้วยตนเอง ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการเรียนรู้แบบ CODING อีกทั้งให้เด็กได้มีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อให้เกิดความรักและรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนก่อให้เกิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนั่นเอง

สรุปได้ว่า ความเป็นผู้ประกอบการ คือ ทักษะความมุ่งมั่นหมายเจาะจงในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้แตกต่างจากเดิมตามศักยภาพความสามารถของตนเองได้อย่างสำเร็จ ยอมรับความผิดหวัง สามารถตัดสินใจเลือกทางแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง รู้จักการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และมีภาวะความเป็นผู้นำ ทักษะเหล่านี้เกิดขึ้นจากการได้รับการส่งเสริมทักษะความมั่นใจในตนเอง การสร้างเป้าหมาย การสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา จนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดความรู้สึกและหล่อหลอมให้เกิดบุคลิกภาพและกลายเป็นทักษะความสามารถเฉพาะบุคคล

ทั้งนี้ไม่ใช่แค่การปลูกฝังความเป็นผู้ประกอบการให้กับเด็ก แต่ยังเป็น การเสริมสร้างทักษะพื้นฐานที่เด็กจะสามารถนำไปใช้เป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพได้ในอนาคต และยังสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม การส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น อาศัยพื้นฐานองค์ประกอบของการเป็นผู้ประกอบการ นำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการและวัยของเด็ก เพื่อปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะที่หลากหลาย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ด้วยตนเอง

3. ทักษะของการเป็นผู้ประกอบการในเด็กปฐมวัย

วัยเด็กเป็นวัยที่เหมาะสมในการส่งเสริม ควบคู่กับการพัฒนาทักษะและพฤติกรรม เพื่อหล่อหลอมให้กลายเป็นบุคลิกภาพ ที่นำไปสู่ชีวิตที่ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย เป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งเป็นสิ่งที่แปลกใหม่และน่าตื่นตัวสำหรับเด็ก บุคลิกภาพจะสามารถพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละช่วงของอายุเด็ก ประสบสิ่งที่พึงพอใจตามขั้นพัฒนาการต่าง ๆ ของแต่ละวัยมากเพียงใด ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ตนพอใจในช่วงอายุนั้น เด็กก็จะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่ดี เหมาะสม และพัฒนาครอบคลุมถึงวัยผู้ใหญ่ด้วย (Calendar, 2021) ดังนั้นความมุ่งหวังที่ต้องการให้เด็กเติบโตและมีทักษะของการเป็นผู้ประกอบการในภายภาคหน้า จึงต้องควรปลูกฝังตั้งแต่ช่วงชั้นปฐมวัย (Lifhack, 2021) กล่าววาทักษะของการเป็นผู้ประกอบการในเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยทักษะต่าง ๆ เหล่านี้

1. ความรู้ทางการเงิน เป็นสิ่งที่หลายคนมองข้ามที่จะสอนให้เด็ก เพราะมองว่าเป็นเรื่องไกลตัวเด็ก แต่ในความเป็นจริงการสอนให้เด็กรู้จักคุณค่าของเงินเร็วเท่าไรก็ยิ่งดี เพื่อให้เด็กตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ และแนวทางการใช้เงิน การสอนให้เด็กรู้จักความแตกต่างระหว่าง “ความต้องการ” กับ “ความจำเป็น” เป็นจุดเริ่มต้นในการปูพื้นฐานทางการเงินที่ดี ปลูกฝังให้เด็กเข้าใจว่าเงินเป็นทรัพยากรที่มีจำกัด สามารถหมดได้จากการใช้จ่ายโดยไม่ไตร่ตรอง การสอนให้เด็กรู้จักเก็บออมเพื่อให้ได้ในเรื่องที่ต้องการ การได้ของเล่นชิ้นใหม่ จากการที่เด็กมีส่วนร่วมในการจ่ายของเล่นกับผู้ปกครองคนละครึ่ง และเปิดโอกาส ส่งเสริมให้เด็กสร้างรายได้ของตัวเองตามศักยภาพ

2. การตั้งเป้าหมาย ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่มีระยะเวลาตั้งแต่เริ่มต้นไปจนถึงเป้าหมายเป้าหมายทำให้ก้าวไปสู่สิ่งที่ต้องการจริง ๆ ในชีวิต การกำหนดเป้าหมายที่มีประสิทธิผล และตั้งเป้าหมายไปสู่การบรรลุผลเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตที่ประสบความสำเร็จ การตั้งเป้าหมายช่วยให้เด็กได้พัฒนาความอดทน ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ส่งเสริมทัศนคติที่ดีและความมั่นใจในความสามารถของตนเอง การให้เด็กทำงานอย่างมีลำดับขั้นตอนและกำหนดระยะเวลา ทำให้เด็กมีเป้าหมายมากยิ่งขึ้น เช่น การทำกิจวัตรประจำวันของเด็ก โดยมีตารางกิจวัตรที่แน่นอนชัดเจนเป็นประจำทุกวัน ให้เด็กรู้ลำดับขั้นตอนในการดำเนินชีวิต คาดเดาได้ว่าทำอะไรต่อ ทำให้เด็กสามารถวางแผนหรือตั้งเป้าหมายในสิ่งที่เด็กต้องการจะทำได้ การเรียนรู้ทักษะนี้ตั้งแต่เนิ่น ๆ จะช่วยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ได้เร็วขึ้น แต่ที่สำคัญกว่านั้นจะช่วยให้เด็กสามารถกำหนดทิศทางของชีวิตตัวเองได้

3. ความคิดริเริ่ม ผู้ประกอบการล้วนมีความคิดริเริ่ม ความคิดริเริ่มเป็นตัวเร่งในการสร้างความคิดสร้างสรรค์ เป็นแรงจูงใจในการมองสิ่งที่อยู่รอบตัว และลงมือทำบางสิ่งบางอย่างให้สำเร็จหรือทำให้บางสิ่งดีขึ้น

4. ความคิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงนวัตกรรม คือ วิธีการพัฒนาความคิดใหม่ ๆ เป็นลักษณะสำคัญของผู้ประกอบการ ช่วยเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ในขณะเดียวกันก็ช่วยให้มีความยืดหยุ่นและแก้ปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อนได้ดี การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สามารถทำได้หลากหลายวิธี เช่น เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์จากการใช้คำถาม เช่น “จะทำอะไรให้แตกต่างออกไปได้บ้างเพื่อให้ดีขึ้น” หรือ “สามารถแก้ปัญหานี้ได้กี่วิธี” การเล่นเกมที่ไม่มีโครงสร้างมีเด็กเป็นผู้กำหนดทิศทางและจินตนาการด้วยตัวเอง เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง ส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในศิลปะและประดิษฐ์ต่าง ๆ อย่าให้รางวัลสำหรับความคิดสร้างสรรค์เพราะเป็นการ “ขัดขวางกระบวนการสร้างสรรค์” ของเด็ก

5. ยอมรับความผิดพลาด เมื่อเด็กทำบางสิ่งไม่สำเร็จให้ลองพูดคุยกับเด็กถึงปัจจัยที่นำไปสู่ความล้มเหลวและระดมความคิดเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีกในอนาคต บอกพวกเขาว่าความล้มเหลวไม่ใช่เรื่องเลวร้ายอย่างสิ้นเชิง แต่เป็นการเปิดโอกาสให้เรียนรู้จากความผิดพลาดและสร้างวิธีการใหม่ ๆ ในการบรรลุเป้าหมาย เด็กจะไม่กลัวความล้มเหลวหรือหมกมุ่นอยู่กับความสงสัยของตัวเองและพ่ายแพ้เมื่อสิ่งต่าง ๆ ไม่ได้ผล คนที่ประสบความสำเร็จก็ล้มเหลวในบางสิ่งเช่นกัน

6. การแก้ปัญหา ผู้ประกอบการเป็นนักคิดที่มีวิจรรย์ญาณ เกิดจากการฝึกฝนความสามารถในการจัดการกับปัญหา โดยใช้การวิเคราะห์และการประเมินเพื่อสร้างการตัดสินใจ การเรียนรู้แบบคิดวิเคราะห์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการเป็นนักแก้ปัญหา เป็นวิธีที่ผู้คนตัดสินใจอย่างชัดเจนและมีเหตุผลซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จในธุรกิจและเรื่องอื่น ๆ การสอนการคิดเชิงวิเคราะห์ การตั้งคำถามเป็นส่วนหนึ่งของการคิดเชิงวิเคราะห์ เช่น “จะแก้ปัญหานี้ยังไง” เด็กอาจต้องการความช่วยเหลือในการคิด แต่ควรหลีกเลี่ยงการแก้ปัญหาให้กับเด็ก แต่หากจำเป็น ควรเป็นการให้ทางเลือกในการแก้ปัญหาในรูปแบบคำถามเช่น “คิดว่าวิธีนี้ได้ผลหรือไม่”

7. การสื่อสาร การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้เด็ก สามารถสื่อความคิดและพูดความในใจให้ผู้อื่นเข้าใจได้ชัดเจน ทำให้ได้เปรียบในการใช้ชีวิตและอาชีพ สนับสนุนให้เด็กได้ใช้การสื่อสารเป็นประจำ เพื่อก่อให้เกิดทักษะการสื่อสารที่ดี ให้เด็กเข้าใจว่าการสื่อสารที่ดีนั้นประกอบด้วย การสบตากับผู้สนทนา พูดชัดๆด้วยความมั่นใจในการสื่อสาร และตั้งอยู่บนพื้นฐานความสุภาพ เมื่อเด็กโตขึ้นและพร้อมสำหรับการเขียนอ่าน ควรส่งเสริมการสื่อสารด้วยลายลักษณ์อักษร ให้เด็กเขียนประโยคที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ มีเหตุผล หลีกเลี่ยงคำและวลีย่อ ที่อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิด สิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในอนาคตเมื่อเติบโตขึ้น สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือแม้กระทั่งการเป็นผู้ประกอบการ

8. ความมั่นใจในตนเอง คือความรู้สึกไว้วางใจในความสามารถของตนเอง เป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยให้ชีวิตประสบความสำเร็จ ตามหลักจิตวิทยาความมั่นใจมาจากการได้รับคุณค่าในตนเอง ทั้งภายในและภายนอก ภายนอก คือลักษณะที่ปรากฏ ได้แก่ รูปร่างหน้าตา ผลการเรียน ภายใน ได้แก่ การเป็นคนดีและยึดมั่นในศีลธรรม เด็กที่มีความมั่นใจมาจากภายใน เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นมีโอกาสน้อยที่จะหลงไหลอบายมุข ทำให้มีแนวโน้มที่ประสบความสำเร็จในชีวิต การเป็นผู้ประกอบการเกิดจากแรงจูงใจภายในทางความเชื่อ ความคิดที่หล่อหลอมให้เกิดความแข็งแกร่ง และสามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้

9. ความเข้มแข็ง การรับความกดดันและความทุกข์ยากเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการเป็นผู้ประกอบการ เราทุกคนรู้ว่าความเจ็บปวดความล้มเหลวและความผิดหวังเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ส่วนสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับความล้มเหลวและไม่กลัวกับความล้มเหลว การฝึกให้เด็กมีจิตใจที่เข้มแข็งและยืดหยุ่น สามารถรับมือกับความท้าทายที่เข้ามาในชีวิต สร้างทางเลือกในการรับมือและแก้ปัญหาด้วยความท้าทาย จะช่วยให้เด็ก ๆ สามารถใช้ชีวิตได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น

10. ความเห็นอกเห็นใจ เป็นส่วนหนึ่งของการเป็นผู้นำที่ดี ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จรู้ดีว่าการพยายามมองเห็นมุมมองและความรู้สึกของผู้อื่นจะทำให้ได้รับการยอมรับมากขึ้น การเอาใจใส่ไม่ใช่สิ่งที่มีหรือไม่มี แต่สามารถเข้าใจและพัฒนาขึ้นได้ การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจ สร้างขึ้นได้จากการปฏิบัติต่อเด็กในฐานะปัจเจกบุคคล การเคารพความรู้สึกและอารมณ์ของเด็ก การพูดถึงความรู้สึกและพฤติกรรมของเด็กจะช่วยให้เด็กเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น การให้เด็กมีส่วนร่วมในสังคมร่วมกิจกรรมอาสาสมัครต่าง ๆ ช่วยปลูกฝังความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ ความมีน้ำใจต่อผู้อื่น และเห็นถึงคุณค่าของการช่วยเหลือผู้อื่น

ทักษะทั้ง 10 ทักษะที่กล่าวมาข้างต้น คือ ทักษะ ที่ช่วยส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการให้กับเด็ก เป็นทักษะสำคัญที่เด็กจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพอื่น ๆ ตามความชอบ ความถนัด ความสนใจได้ในอนาคต ทักษะทั้ง 10 จะเกิดขึ้นได้จากการที่เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย เป็นการส่งเสริมประสบการณ์และเกิดความชำนาญในทักษะนั้น ๆ

4. องค์ประกอบของการเป็นผู้ประกอบการสำหรับเด็กปฐมวัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเป็นผู้ประกอบการ ผู้เขียนสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของผู้ประกอบการ คือ ส่วนย่อยหลากหลายทักษะมารวมกัน เพื่อหล่อหลอมให้เกิดทักษะที่ผู้ประกอบการพึงมี เพื่อสร้างความสามารถในการจัดการ สามารถแก้ไขปัญหาให้รอดพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ที่เข้ามาตามการเปลี่ยนแปลงของโลกและเทคโนโลยีได้ในระยะยาว ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 คือ ทักษะการทำงานเป็นทีม ความเชื่อมั่นในตนเองและมองโลกในแง่ดี ทักษะการทำงานเป็นทีมของเด็กส่งเสริมในการเป็นผู้นำ ผู้ตาม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเสียสละ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การวางแผน และอีกมากมายหลายอย่างที่ได้เด็กแสดงออกผ่านกระบวนการกลุ่ม เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดอย่างอิสระ ได้แสดงมุมมองตามวัย ได้รับคำชมและข้อเสนอแนะจากเพื่อนร่วมกลุ่มช่วยเติมเต็มประสบการณ์

องค์ประกอบที่ 2 คือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ มุ่งมั่นและความพยายาม เด็กจะมีความคิดใหม่ ๆ แนวทางใหม่ ทักษะคิดใหม่ ความเข้าใจและการมองปัญหาในรูปแบบใหม่ ความคิดสร้างสรรค์ที่ชัดเจนคือ การขยายกรอบแนวคิดให้กว้างมากขึ้น คิดนอกกรอบได้มากขึ้น

องค์ประกอบที่ 3 คือ ทักษะการสร้างโอกาสและตั้งเป้าหมาย ความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคหรือความล้มเหลว คือแนวคิดที่เชื่อว่าทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ สามารถพัฒนาได้จาก

การฝึกฝน อุปสรรคและความท้าทายเป็นโอกาสในการเติบโต สามารถนำความรู้ประสบการณ์ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

องค์ประกอบที่ 4 คือ คุณธรรมและค่านึงถึงความเสี่ยงเด็กมีความรับผิดชอบในหน้าที่ รู้กฎรู้ผิด มีจิตใจจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำจนสำเร็จ และมีการประเมินผลตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่วนสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับความล้มเหลวและไม่กลัวกับความล้มเหลว การฝึกให้เด็กมีจิตใจที่เข้มแข็งและยืดหยุ่น สามารถรับมือกับความท้าทายที่เข้ามาในชีวิต

องค์ประกอบทั้ง 4 ส่งผลต่อการมีทักษะสำคัญในการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะความเชื่อมั่นในตนเองและมองโลกในแง่ดี ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะความมุ่งมั่นและความพยายาม ทักษะการสร้างโอกาสและตั้งเป้าหมาย ความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคหรือความล้มเหลว มีคุณธรรมและค่านึงถึงความเสี่ยง ทักษะเหล่านี้นอกจากจะส่งเสริมให้เกิดความเป็นผู้ประกอบการที่ดีแล้ว ยังเป็นทักษะสำคัญตามโลกศตวรรษที่ 21 ที่เข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิต เป็นทักษะที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อการพัฒนาเด็กในช่วงชั้นปฐมวัย เพราะเป็นช่วงชั้นแรกเริ่มและเหมาะสมต่อการปลูกฝังการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและกลายเป็นบุคลิกภาพรวมทั้งทักษะส่วนบุคคล

5. แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการในเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการในเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสำคัญ ที่ก่อให้เกิดความเป็นผู้ประกอบการในเด็กปฐมวัย (สุริยะ หาญกล้า, 2562) จากการที่เด็กลงมือทำกิจกรรม มีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ แสวงหาความรู้จากสิ่งที่ตนเองสนใจ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ลุ่มลึก เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้ชี้ให้เห็นว่า ธรรมชาติของเด็กมีความกระตือรือร้น ที่จะมีส่วนร่วมและต้องการพึ่งพาตนเอง ดังนั้นเด็กควรมีสื่อในการแสดงความคิดเห็น ได้เรียนรู้จากการกระทำและมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งแวดล้อม ได้เล่นอย่างอิสระ มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทำงานกันอย่างมีความสุขจากการเรียนรู้ในโรงเรียนที่เปรียบเสมือนชุมชนจำลองของสังคม ซึ่งหากเด็กได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะเหล่านี้ตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งเป็นช่วงวัยที่หน้าต่างแห่งโอกาส (windows of opportunity) กำลังเปิดรับการเรียนรู้ทุกสิ่งอย่างรอบตัว เด็กจะสามารถสร้างองค์ความรู้ได้เอง จนพัฒนากลายเป็นบุคลิกภาพ และมีแนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการได้ในอนาคต ดังนั้นการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการในเด็กปฐมวัย ควรเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ คิดและแก้ปัญหาด้วยตนเองเพื่อก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วิธีการสอนแบบโครงการ (project approach) เป็นการศึกษาหาความรู้ อย่างลุ่มลึก เด็กได้พัฒนาการสื่อสาร แสดงความสามารถ ค้นหาทางแก้ปัญหา เสนอกระบวนการแก้ปัญหาที่คิดค้นขึ้น โครงการใช้ระยะเวลาประมาณโครงการละ 3-4 สัปดาห์ แต่บางโครงการใช้เพียงสัปดาห์เดียว ซึ่งมีขั้นตอนหลักของวิธีการคือระยะเริ่มต้น ระยะพัฒนา และระยะสรุป นอกจากนั้นการสอนแบบโครงการจะปรากฏกิจกรรม 5 ลักษณะ (วรรณาท รักสกุลไทย และคณะ, 2544) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. การอภิปรายกลุ่ม ในงานโครงการครูสามารถแนะนำการเรียนรู้ให้เด็ก และช่วยให้เด็กแต่ละคนมีโอกาสแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนทำกับเพื่อน การพบปะสนทนากันในกลุ่มย่อย หรือกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น ทำให้เด็กมีโอกาสที่จะอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2. การศึกษานอกสถานที่ หรืองานในภาคสนาม เป็นกระบวนการที่สำคัญของการทำโครงการ สำหรับระยะแรกครูอาจพาไปศึกษานอกห้องเรียน เรียนรู้สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่อยู่รอบบริเวณโรงเรียน เช่น ร้านค้า ถนนหนทาง ป้ายสัญญาณ วัด หรือสถานที่สำคัญในชุมชน เป็นต้น

3. การนำเสนอประสบการณ์เดิม เด็กสามารถที่จะทบทวนประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องที่ตนสนใจ มีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นที่เหมือน หรือแตกต่างกับเพื่อน รวมทั้งแสดงคำถามที่ต้องการสืบค้นในหัวเรื่องนั้น ๆ นอกจากนี้เด็กแต่ละคนสามารถที่จะเสนอประสบการณ์ที่ตนมีให้เพื่อนในชั้นได้รู้ด้วยวิธีการอันหลากหลายเสมือนเป็นการพัฒนาทักษะเบื้องต้น เช่น การวาดภาพ การเขียน การใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ การเล่นเกมทบทวน การสร้างแบบต่าง ๆ เป็นต้น

4. การสืบค้น งานโครงการเปิดกว้างให้ใช้แหล่งค้นคว้าข้อมูลอย่างหลากหลายตามหัวเรื่องที่สนใจ เด็กสามารถสัมภาษณ์พ่อแม่ ผู้ปกครองของตนเอง บุคคลในครอบครัว เพื่อนนอกโรงเรียน การสัมภาษณ์วิทยากร หรือบุคคลต่าง ๆ ที่มีความรอบรู้ในเรื่องนั้น อาจสำรวจวิเคราะห์หัวข้อตั้งของด้วยตนเอง เขียนโครงร่าง หรืออาจใช้หนังสือในชั้นเรียนหรือในห้องสมุดทำการค้นคว้า

5. การจัดแสดง ทำได้หลายรูปแบบ อาจใช้ฝาผนัง หรือบอร์ดจัดแสดงผลงานของเด็ก เป็นการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ที่ได้จากการสืบค้นแก่เพื่อนในชั้นเรียน ครูสามารถให้เด็กในชั้นได้รับทราบความก้าวหน้าในการสืบค้น โดยจัดให้มีการอภิปราย หรือจัดแสดง ทั้งจะเป็นโอกาสให้เด็กและครูได้เล่าเรื่องงานโครงการที่ทำแก่ผู้มาเยี่ยมเยียนโรงเรียนอีกด้วย เห็นได้ว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบโครงการนั้น เป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือทำกิจกรรมสืบค้นอย่างลุ่มลึก ได้ลงมือปฏิบัติ คิดและแก้ปัญหา ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดเชื่อมโยง เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทักษะการเป็นผู้ประกอบการในเด็กปฐมวัย ผู้เขียนจึงยกตัวอย่างการจัดการกิจกรรมส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการในเด็กปฐมวัย ตามแนวทางวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ (project approach) ดังนี้

6. การส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการในเด็กปฐมวัยตามแนวทางการเรียนการสอนแบบโครงการ (project approach)

ระยะเริ่มต้น : ระยะทบทวนความรู้ความสนใจของเด็ก เป็นระยะที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการอภิปรายเพื่อเลือกและปรับหัวเรื่องที่จะทำการสืบค้น เริ่มต้นทำแผนผังความคิด (Mind-Map) เพื่อระดมความคิดร่วมกับเด็กในหัวข้อเรื่องโครงการ เพื่อให้ทราบว่าเด็กมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการมากน้อยเพียงใด โดยที่เด็กแสดงความคิดเห็น ประสบการณ์เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการผ่านการพูดเล่าเรื่อง การวาดภาพ การเล่นเกมทบทวน ครูช่วยให้เด็กตั้งคำถามที่ต้องการรู้และสืบค้นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ หลังจากนั้นครูทำการส่งจดหมายเกี่ยวกับเรื่องที่เด็กต้องการสืบค้นให้กับผู้ปกครองของเด็ก เพื่อให้เด็กมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการและนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในชั้นเรียนและครู

ระยะพัฒนา : ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่ ในระยะนี้เป็นงานภาคสนาม ประกอบด้วยการสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ระยะนี้ถือเป็นหัวใจของโครงการ ครูจะเป็นผู้จัดทำ

จัดเตรียมแหล่งข้อมูลให้เด็กสืบค้นไม่ว่าจะเป็นของจริง หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือแม้แต่การออกไปทัศนศึกษาออกสถานที่หรือนัดหมายผู้เชี่ยวชาญ วิทยากรท้องถิ่นเพื่อให้เด็กทำการสืบค้นสังเกตอย่างใกล้ชิด และบันทึกสิ่งที่พบเห็น อาจมีการเขียนภาพที่เกิดขึ้นจากการสังเกต จัดทำกราฟ แผนภูมิ ไดอะแกรม หรือสร้างแบบต่าง ๆ สสำรวจ คาดคะเน มีการอภิปราย เล่นบทบาทสมมติเพื่อแสดงความเข้าใจในความรู้ใหม่ที่ได้ (จุฬินทิพา นพคุณ, 2563) เพื่อให้เกิดประสบการณ์และรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ เด็กต้องได้เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

กิจกรรมทัศนศึกษา การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย นับว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสำคัญมากกิจกรรมหนึ่งในการพัฒนาเด็ก เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าเด็กเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ เด็กจะจดจำจากประสบการณ์ รวมทั้งพัฒนาความคิดรวบยอดในเชิงบวกผ่านกิจกรรมและการมีประสบการณ์ในการค้นหา ทำให้เด็กเกิดความสนใจใคร่รู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการและอาชีพต่าง ๆ เกิดความสุข ความสนุกสนาน ความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ ในที่นี้ผู้เขียนยกตัวอย่างการไปทัศนศึกษา 2 แหล่งการเรียนรู้ ที่สามารถส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการให้กับเด็กปฐมวัย ดังนี้

ทัศนศึกษาธนาคาร ครูต้องติดต่อประสานงานกับธนาคารที่ประสงค์จะพาเด็กออกไปทัศนศึกษา เพื่อให้เกิดความสะดวกและประโยชน์ต่อเด็กมากที่สุด ติดต่อวิทยากรหรือพนักงานธนาคารที่สามารถให้ความรู้กับเด็ก เพื่อให้เด็กเข้าใจความหมายของเงิน รู้จักประเภทของเงิน วิธีการใช้เงิน และเห็นคุณค่าของเงิน รวมถึงการเยี่ยมชมการทำงานของพนักงาน การบริการลูกค้า เด็กสามารถสอบถามได้ว่าเจ้าหน้าที่ให้บริการอะไรกับลูกค้า ได้เรียนรู้เกี่ยวกับตู้ ATM และวิธีการทำธุรกรรมโดยใช้ ATM หลังจากทัศนศึกษาเด็กวาดภาพบันทึกสิ่งที่พบเห็น พูดเล่าผลงานของตนเองแลกเปลี่ยนกับเพื่อน ครูเชื่อมโยงคำถามให้เด็กเกิดจินตนาการ แรงบันดาลใจ หรือช่องทางที่เด็กสามารถมีรายได้เป็นของตนเอง เช่น “เด็ก ๆ สามารถมีรายได้เป็นของตนเองได้ไหม” เพื่อกระตุ้นให้เด็กฝึกคิด เด็กอาจมีคำตอบที่หลากหลาย น่าสนใจ และเพื่อเกริ่นนำให้เด็กได้ไปศึกษาสถานที่จริงของผู้ประกอบการด้านต่าง ๆ เช่น โรงงานผลิตอาหาร โรงงานเย็บผ้า เป็นต้น

ทัศนศึกษาโรงงานผลิตอาหาร เป็นอีกกิจกรรมที่ครูต้องติดต่อประสานงานกับแหล่งเรียนรู้ที่ประสงค์จะพาเด็กออกไปทัศนศึกษา รวมทั้งบอกวัตถุประสงค์ของการพาเด็กไปศึกษา เพื่อให้ผู้ประกอบการให้ความรู้เด็กได้ถูกทิศทาง สร้างข้อตกลงและแจ้งวัตถุประสงค์ของการทัศนศึกษากับเด็กในภาษาที่เด็กเข้าใจง่าย การทัศนศึกษาโรงงานผลิตอาหาร เพื่อให้เด็กรู้จักกับผู้ประกอบการด้านการทำอาหาร เริ่มตั้งแต่การเยี่ยมชมสถานที่ แนะนำผลิตภัณฑ์ และวิธีการทำ จนถึงการเข้าร่วมเพื่อทำผลิตภัณฑ์ด้วยตัวเอง อีกทั้งให้เด็กได้รู้จักกระบวนการทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ และการเป็นผู้จัดการโรงงานผลิตอาหาร ส่งเสริมมุมมองความคิดและโอกาสทางการเป็นผู้ประกอบการให้เด็กได้มากขึ้น เมื่อกลับมาที่ชั้นเรียน ให้เด็กร่วมกันแสดงความคิดเห็นสิ่งที่เรียนรู้จากการทัศนศึกษาผ่านการวาดภาพ การแสดงบทบาทสมมติ ครูกระตุ้นตั้งคำถาม เช่น “เด็ก ๆ สามารถมีรายได้เป็นของตนเองได้อย่างไร” เพื่อให้เด็กร่วมกันระดมความคิด แสดงความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่กิจกรรมอื่น ๆ ในลำดับถัดไป

กิจกรรมทำอาหาร (Cooking) เป็นกิจกรรมเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการในเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติอย่างเป็นกระบวนการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541) เด็กได้วางแผนการทำกิจกรรมอย่างมีจุดมุ่งหมาย ตลอดจนเกิดความคิดรวบยอด และพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการอย่างเป็นลำดับขั้น

ขั้นที่ 1 การคิดค้นเมนูใหม่ หรือเมนูที่แตกต่างจากเดิม อาจทำเป็นกิจกรรมเดี่ยวหรือกลุ่ม โดยมีครูช่วยตั้งคำถาม เช่น “จะทำแซนวิชให้แตกต่างจากเดิมได้อย่างไร” เพื่อการกระตุ้นให้เด็กคิดส่วนผสมของแซนวิชที่แตกต่างจากเดิม หรือออกแบบแซนวิชลักษณะแปลกใหม่

ขั้นที่ 2 การออกแบบบรรจุภัณฑ์ด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อให้มีรายละเอียดหลากหลาย สร้างจุดเด่นขอสินค้า ดึงดูดความสนใจ และสามารถนำบรรจุภัณฑ์ไปใช้ได้จริงอย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 3 การประชาสัมพันธ์ โดยการคิดวางแผนการนำเสนอสินค้าที่สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้ซื้อรู้จักสินค้าเป็นวงกว้าง เพื่อเพิ่มช่องทางการสร้างรายได้ให้มากขึ้น

ระยะสรุป : ประเมิน สะท้อนกลับ และแลกเปลี่ยนโครงการ เป็นระยะสรุปเหตุการณ์รวมถึงการเตรียม การเสนอรายงาน และผลที่ได้ในรูปแบบของการจัดแสดง การค้นพบ และจัดทำสิ่งต่าง ๆ สนทนา เล่นบทบาทสมมุติ หรือจัดนำเสนอสิ่งที่ได้จากการก่อสร้าง ครูจะจัดให้เด็กได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่เด่นชัด ให้เพื่อนในชั้นเรียนอื่น ๆ ครู พ่อแม่ผู้ปกครอง และผู้บริหารได้รับรู้สิ่งที่เด็กได้เรียนรู้ ผู้เขียนขอแนะนำเสนอการจัดระยะสรุปโครงการ ในรูปแบบการเปิดตลาดนัด ดังนี้

กิจกรรมตลาดนัดอาชีพ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมาย อาศัยความร่วมมือจากทั้งครูห้องเรียนอื่น ผู้บริหาร และผู้ปกครอง เพื่อมอบประสบการณ์ตรงให้กับเด็กเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการค้า จำลองสถานการณ์เสมือนตลาดจริง เด็กจะทำหน้าที่เป็นผู้ขายและผู้ซื้อ จากการใช้เหรียญและธนบัตรของจริง โดยมีครูคอยดูแลแนะนำ ได้สนทนายสื่อสารกับผู้อื่น ในการเชิญชวนเลือกซื้อสินค้า อธิบายบอกเล่ารายละเอียดขั้นตอนการทำ รวมทั้งมีการจัดแสดง ร่องรอยการเรียนรู้ที่เด่นชัด มีโอกาสนำเสนอผลงานให้ผู้อื่นเข้าใจ เป็นกิจกรรมที่สนุกสนานจนเกิดการเรียนรู้แบบไม่รู้ตัว

กิจกรรมที่เด็กได้ลงมือกระทำด้วยตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิเช่น การระดมความคิดเห็น การสืบค้นข้อมูล การบันทึกการเรียนรู้ผ่านการวาดภาพ การเล่นเกมบทบาทสมมุติ การทัศนศึกษา การทำอาหาร และการขายของ จะเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ที่สำคัญเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการให้กับเด็ก ตลอดจนเกิดการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูกจนกลายเป็นทักษะ ในทางตรงกันข้าม ช่วงเวลาที่เด็กควรได้รับการพัฒนาหรือส่งเสริม เด็กไม่ได้รับการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย ทักษะที่จะเกิดขึ้นต่อเด็กก็ลดลง ดังนั้นบุคคลที่ใกล้ชิดคอยดูแลเด็ก โดยเฉพาะครูปฐมวัยจึงควรตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมากที่สุด

6. บทบาทครูในการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการในเด็กปฐมวัย

การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 การสอนของ “ครู” ต้องเปลี่ยนบทบาทเป็น “โค้ช” เนื่องด้วยในปัจจุบัน ความรู้มีมาก ครูจะจัดการอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ให้หมด ผลวิจัยแนะนำว่าให้สอนเฉพาะที่สำคัญ ๆ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปบูรณาการและต่อยอดได้ ส่วนความรู้ที่ไม่ได้สอน ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้เอง สิ่งสำคัญในการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 คือ ต้องเปลี่ยนวิธีการของการศึกษา คือ เปลี่ยนเป้าหมายจาก “ให้ความรู้” ไปสู่ “ให้ทักษะ” เปลี่ยนจาก “ครูเป็นหลัก” เป็น “ผู้เรียนเป็นหลัก” (วิจารณ์พานิช, 2556) การพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการในเด็กปฐมวัย เป็นการพัฒนาทักษะสำคัญที่เด็กจะสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปต่อยอดได้ด้วยตนเองในอนาคต ครูมีหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก โดยผู้เขียนจะกล่าวดังต่อไปนี้

1. ให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการริเริ่มสิ่งใหม่
2. เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง
3. เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถตามศักยภาพของตัวเอง
4. เป็นผู้สนับสนุนในการช่วยเหลือจัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อ และแหล่งเรียนรู้
5. ส่งเสริมให้เด็กค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง

7. สรุป

ทักษะสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ ได้แก่ ทักษะในการทำงานเป็นทีม ความเชื่อมั่นในตนเอง การมองโลกในแง่ดี รักอิสระ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความมุ่งมั่น ความพยายาม การมีเป้าหมาย การไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคหรือความล้มเหลว การมีคุณธรรมและคำนึงถึงความเสี่ยง เป็นทักษะที่สำคัญต่อโลกแห่งศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับทักษะที่สำคัญที่เด็กปฐมวัยควรได้รับเพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการสำหรับเด็กปฐมวัย ไม่ใช่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้เด็กเติบโตไปเป็นนักธุรกิจหรือผู้ประกอบการเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการส่งเสริมทักษะที่เด็กสามารถนำไปใช้ในการสร้างทางเลือกอาชีพ และยังเป็นทักษะสำคัญที่ส่งเสริมให้เด็กรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว การส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการในเด็ก คือ การส่งเสริมทักษะพื้นฐาน เช่น ความรู้ทางการเงิน การตั้งเป้าหมาย ความคิดริเริ่ม ความคิดสร้างสรรค์ การยอมรับความผิดพลาด การแก้ไขปัญหาการสื่อสาร ความมั่นใจในตนเอง ความเข้มแข็ง การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ได้จากการให้เด็กมีประสบการณ์ตรงจากการลงมือกระทำ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ถูกจัดเตรียมอย่างมีจุดมุ่งหมาย บูรณาการได้หลากหลายรูปแบบ หลากหลายกิจกรรม เพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นต่อเด็ก และสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริงทุกสถานการณ์

8. บรรณานุกรม

- จุฬินทิพา นพคุณ. (2563). การสอนแบบโครงการสำหรับเด็กปฐมวัย. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2566. จาก <https://so02.tcithaijo.org/index.php/edubuu/article/view/244156/165525>
- วรรณาท รักสกุลไทย และคณะ. (2544). การเรียนรู้แนวใหม่ Project Approach. กรุงเทพฯ : เพรสท์พริ้นติ้ง.
- วิจารณ์ พานิช. (2552). การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์: เขาวนทางปัญญา. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สาคร กล้าหาญและคชา ศัยยกุล. (2563). องค์ประกอบคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2566. จาก <file:///C:/Users/Win10/Downloads/240096-Article%20Text-855567-1-10-20200827.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). สำนักงานแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล เล่ม 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุริยะ หาญพิชัย. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาท้องถิ่นศึกษาโดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือทำ. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2566. จาก <https://so04.tcithaijo.org/index.php/lawarathjo/issue/archive>
- Arminda do Paco and Maria Joao Palinhas. (2011). **Teaching entrepreneurship to children.** Retrieved 5 March 2023. From https://www.researchgate.net/publication/254327441_Teaching_entrepreneurship_to_children_A_case_study
- Calendar. (2021). **Business and Entrepreneurial Literacy young children.** Retrieved March 12 March 2023. From <https://www.calendar.com/blog/9-ways-to-teach-your-kids-entrepreneurship-early-in-life>
- Karin Axelsson. (2015). **Entrepreneurial Learning in Education Preschool as a Take-Off for the Entrepreneurial Self.** Retrieved 5 March 2023. From https://www.researchgate.net/publication/276499709_Entrepreneurial_Learning_in_Education_Preschool_as_a_Take-Off_for_the_Entrepreneurial_Self
- Lifhack. (2021). **Skill Entrepreneurial young Children.** Retrieved 12 March 2023. From <https://www.lifhack.org/articles/productivity/7-entrepreneurial-skills-kids-can-learn-lead-successful-life.html>
- Lizza Suzanti and Siti Maesaroh. (2017). **Entrepreneurship Learning for Early Childhood.** Retrieved 5 March 2023. From https://www.researchgate.net/publication/325614723_Entrepreneurship_Learning_for_Early_Childhood#fullTextFileContent
- Vegard Johansen and Tuva Schanke. (2014). **Entrepreneurship Projects and Pupils' Academic.** Retrieved 12 March 2023. From <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.2304/eerj.2014.13.2.155>